

ԱՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամէն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքն արգիւտած չէ, ամբողջ 20 ֆր. շրջանի (90 ֆր. օստ) — 905 յունիս) բաժնորդագրին է 20 ֆր. կանխիկ: Կարելի է նաև բաժնորդագրութիւնը քանի տարի համար որ ուզուի, ամէն 1 ֆր. ամսականը 2 ֆր. հաշուելով և 1905 յունիս ամսէն անգին չանցելու պայմանով:

Համակ և ծրարագէտ է գրկել հեռակէտ հասցեով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France).

Ի ՏԱՐԻ

ԹԻՒ 19

1904 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 7 ԴՆ (Հ. Տ. Նոյեմբեր 24)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կոմսամբիայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերագործունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Մանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Մանուցման 1 միլիգրամը 1 ամսի դիմարժէ 1 ֆր. (խմբագրութեան): Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction: Rue Beaumont, 9.

ԲՈՎԱՆԻՆԻ ԿՈՒՆԻՍԻՒՆ

Սասնոյ դժբաղդութիւնը. — Նուէր մը Ամենայն Հայոց Հայրիկին. — Հայեր ի թիւրքիս. — Հայեր ի Պոսկարիս. — Գեղուհի. — Առողջապահութիւն (Եռամսեայ թերթ). — Յրանգեքիւրք միջաւանայ մը. — Անգլիա եւ Թիւրքիս. — Ռուսիա եւ Անգլիոյ իստան. — Թիւրքիս. — Մակեդոնիա. — Ռուսիա. — Ռուսաւաճառական պատերազմը եւ Տարածական անցնելու խնդիրը. — Մանուցումներ. — Բանասիրական (Արալ գետի շրջանի) Ամերիկեան սղերգութեան մը (Երբ):

ՍԱՍՆՈՅ ԴՅԻՄԱՆԻՆԻՆԻՆԸ

Անգլիոյ մէջ վերջին Հայկական կապոյտ Տեստիկը լոյս տեսաւ Հոկտեմբեր ամսոյ մէջ: Այս Տեստիկը իր նախորդներուն նման չատ տխուր կերպով կը նկարագրէ Հայոց ներկայ յոյժ ցաւալի և անտանելի վիճակը: Սասնոյ սոսկալի կոտորածը և աւերակները նկարագրութիւնը ամենամեծ տեղը կը բռնեն Տեստիկին մէջ: Ինչպէս ծանօթ է ընթերցողաց, Անգլիական կապոյտ Տեստիկներ հիւպատոսական և դիւանագիտական տեղեկագրութիւններ են որ ժամանակ առ ժամանակ լոյս կը տեսնեն ի տեսութիւն աշխարհի: Հետեւեալ մի քանի տեղեկութիւնները Անգլիացի Հ. Ն. Պրէյքֆորտի մէջ յօդուածէն քաղուած են: Առ առաւել իբր 400 (չորս հարիւր) յեղափոխականներ Ռուսիոյ եւ Պարսկաստանի սահմանագիծներէն խուսափելու համար անհատաբար Մուսուլմանները և Սասնոյ գաւառները կը մտնեն Հայերէն կը սկսին ասպատակութիւններ կատարելու թրջաց կառավարութիւնը գեան:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱՐԱՅ ԳԵՂԵՑԻԿ (Semiramis and other Plays, by Olive Tilford Dargun. Brentanos, New York, 1904. Price Dol. 1,25.)

Ամէն անգամ երբ Հայ անունը կը տեսնուի օտար մասուլիս մէջ, սիրտներն ինչպէս բերկրանքի մը հպումով եւ մեր անցեալ փառքը կը տեսնենք նկարուած, յուզման խանդով մը

ի լուր յեղափոխականներու այս գործունէութեան, Չորրորդ Չորաբաժնէն 12,000 զօրաց մեծ բանակ մը կը զրկէ Սասնոյ վրայ: Այս զօրքեր իրենց սովորական անգլիական մը վայրագ վրէժխնդրութեամբ 7771 անձներ կրսպանեն որոց 4962ը կընկնեն և մանուկներ են: Այս ընդհարման մէջ 37 գիւղեր հոյ ճարակ եղած են: Անգլիացի Հիւպատոսը Հիթհօթ (Consul Heathcote) 4000 անձներ միայն սպաննուած կը կարծէ: Բայց ուրիշ Անգլիացի մը, Հ. Բիւրապետ Թիւրքի, 900 անձներ մեռցուած կը կարծէ հինգ գիւղերու մէջ միայն: Իսկ Փրօ-Դրմէնիա այս հարկւրապետին հինգ գիւղերուն վրայ վեցերորդ մը աւելցնելով 1469ի բարձրացուցած է թիւը: Ուստի 7771 անհամաձայնական թիւ մը չէ երեսուն և եօթը գիւղերու տուած կորուստին համար: Սակայն կոտորիչ բանակը երեսուն և եօթը գիւղերու վրայ մի առ մի յարձակելէ և զանոնք հոյ ճարակ ընելէ և աւերակ դարձնելէ վերջ, լեռներու վրայ և ձորերու մէջ օրերով Հայեր փնտռած է, և մէն մի հայ տղամարդ կամ կին որ անգութ զօրաց ձեռքը ինկած է, անխղճաբար սպաննուած է, չնկատելով որ ասոնք անգէն և անկարող անձինք եղած են: Քիւրտեր սոսկալի կոտորածի տեն, աննման Սասնոյ նախորդ կոտորածին, կամ չէզոք մնացած են եւ կամ յալկալ դէպս Հայոց բարեկամութիւն և դարացնութիւն ցուցուցած են և հիւրասիրական դռներ բացած են խեղճ և անպատուար վտարան գիններուն: Հայերը միշտ ահի և դողի մէջ են

և վերջին կոտորածներու կրկնութեանը ամէն օր կը սպասեն: Տաքիկներն ալ կրկին արեան ծարաւի, «ապրտամբ» Հայերու դէմ իրենց տածած կասկածը և վրէժխնդրութեան և տեղեկութեան ոգին չեն ծածկեր: Թուրք ազգաբնակիւթիւնը կատէ Հայ ժողովուրդը, մոլեռանդ է և լազիկուած, և կառավարական դասին անսահման համակրութիւնը կը վայելէ: Մուշի կողմերու կառավարիչը Պոսոյ կոտորածը ծրագրողներէն մէկը և զայն ի կատար հանող անձնաւորութիւնն է: Ուստի տարակուսելի չէ բնաւ երբ կը տեղեկագրուի թէ անմեղ գիւղերու բնակիչներ ալ են: Թակալ են զօրքերու անգութ յարձակմանց և բռնաբարութեանց: Տեղեկագրութեանց մին է թէ խուսափելու զօրքեր անմեղ գիւղի մը վրայ կը յարձակին և կը սպաննեն 11 անմեղ գիւղացիներ: Ուրիշ առթիւ մը գունդ մը զօրքեր ի վրէժ իրենց մի քանի գինակիցներու մահուան գիւղի մը վրայ կը յարձակին և կը սպաննեն 32 գիւղացիներ որոց 12ը կնիկ են եղեր: Մակեդոնիոյ վերջին կոտորածներն առ առաւել 3000 զոհ տարած էին: Մակեդոնիոյ բաղդատաբար այս փոքր կոտորածները ամբողջ աշխարհը շարժեցին, բայց Սասնոյ այս վերջին 7771 անձանց կոտորածը գրեթէ անպատկանելի մըն ալ ձգած չէ դիւանագիտական աշխարհին վրայ: Վերոյիշեալ տեղեկագրութիւնը Հայերու մտքին վրայ կրկին կը աւազակորէ: Թուրք կառավարութեան ներկայացուցած պատճառներն ուրտութիւնը և իր բռնած ընթացքին անարգարանալիութիւնը: Թուրքը

կըսէ թէ Սասնոյ մէջ ապստամբութիւն մըն է զոր կը զսպէ այս խիստ միջոցներով և իր մղածը գոյութեան արդարացի պայքարն է, և իր մօրուքի տակէն կը խնդայ իր խօսքին հաւատացողներու վրայ: Ի՞նչ խղճալի պատճառներ: Տաքիկը թող կուտայ որ չորս հարիւր յեղափոխականներ իրենց փանաքի զէնքերով և զինամթերքով Սասնոյ գաւառը թափանցեն և իրենց յոյժ անբաւական ոյժերով անհաւատար կռիւ մը բանան եւ ահա չորրորդ զօրաբաժնի ամենէն կիրթ և վարժ զօրքերէն 12,000ով կը յարձակի ամբողջ գաւառի մը վրայ: Եւ իր ամենէն վերջին բազմա հարուածեան հրացաններով և թընթանթներով մահ ու աւեր կը տեսնուի: Սասնոյ անպաշտպան և անզէն Հայ գիւղերու վրայ, ուր սուրէն ու հուրէն ազատողը ցուրտի եւ անօթութեան զոհ կերթայ: Տաքիկը խորամանկ է: Նա լաւ գիտէ թէ իր կատարած կոտորածները անտես պիտի ըլլան ու Եւրոպա պիտի բողբոջէ եւ բաւականաչափ իր տուած չքմեղանքները լըսելով:

Մեր ազգասիրական մեծ պարտաւորութիւնն է մնացեալ Սասնոցիները մահուան ճիրաններէն ազատել, անոնց պատառ մը հաց և կտոր մը հանդերձ տալով: Այո, պատառ մը հացէն և կտոր մը հանդերձէն աւելին տալու ենք մենք որ կեանքի ապահովութիւն եւ ապրուստի եւ վայելքներու առաւելութիւնները ունենինք:

***
(ԿՈՉՆԱԿ)

Բարկանին. «Նրբ քո տողերը կը կարգայի, հազիւ թէ կրնայի շունչս առնել հիացմունքէն ու բերկրանքէն, և ինքզինքս Եղիսաբեթեան շրջանի մէջ ապրիլ կերեւակայէի: Դուք ունիք շարժում մը, հրապուած մը, կեանք մը հոն, և վերջապէս Բան մը որուն հիմարտիւ ու պաղարեւնութեամբ Մեծ ամականը կարելի է տալ: Դուք բարձր էք մեր լուր գրողներէն:» Գլարա Մօրիս, ամերիկացի էն նշանաւոր դերասանուհին, կը գրէ. «Հին վարպետներու արտագրութիւն մըն է այս:» Ժողով Գլարա կաւեւացէ. «Ժողովուրդը պէտք է որ գիտնայ թէ այսպիսի բանաստեղծ մ'ունի:» Աննի Ռուսէլ, յայտո

նի դերասանուհին, կըսէ Տիկին Տարկանի մասին թէ «Նէ արտայայտութեան ու բանաստեղծական երևակայութեան ամենաազնոյցիկ պարգևն ունի:» Դերասանուհի Տիկին Ֆիսք «գիրքը կարգացրէ ամենամեծ բերկրանքով ու անհուն հիացումով մը:»

Օր. Ալիս Սթօն Պաքուէլ, Հայոց պատկառելի բարեկամուհին, իր Women's Journalի հոկտ. 29ի թուին մէջ կը գրէ. «Նրբ աշխարհը դարեւ ի վեր կըսէ թէ կին մը չի կրնար որոշ բան մը ընել, ահա կին մը կուգայ ու կըսէ բան մը հանդարտօրէն և շատ ազնու կերպով: Այսպէս՝ կըսէին թէ կինները մաթեմատիկ

«Անահիտ»ին մէջ կը կարդանք
նետունայրը.

«Աշնան Սալոն»ին մէջ ի ցոյց դըր-
ուած էր Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս
Խորհման Հայրիկին կիսարձանը, գործ
Պ. Տէր-Մարութեանցիւ Հայ անձնա-
ւորութիւն մը մտադիր էր գնել այդ
գեղեցիկ աշխատութիւնը: Բայց քա-
րիզաբնակ խումբ մը Հայեր սիրուն
գաղափարն ունեցած են ժողովրդա-
կան հանգանակութեամբ մը զայն
գնելով և անոր պղնձէ վերարտադ-
րութիւնը յօրինել տալով՝ փարիզեան
Պարպլուէն ծանօթ տան ձեռքով,
նուիրել մեր ամենասիրելի Կաթողի-
կոսին, իբրև երախտագիտութեան ու
հիացման արտայայտութիւն մը ար-
տասահմանի հայ գաղութներուն կող-
մէ իր ութսունհինգամեակի անուան
տարեդարձին առթիւ: Այս գաղա-
փարն իրականացնելու համար, կազ-
մուած է Թանձախումբ մը, որու Ա.
տենապետ ընտրուած է Պ. Միհրան
Յովակիմեան, Ատենադպիր՝ Պ. Կ.
Փէշիվանեան և Գանձապահ՝ Պ. Զ.
Զօրայեան: Անտարակոյս ենք որ ար-
տասահմանի բոլոր Հայերը խանդա-
վառութեամբ պիտի մասնակցին այս
հանգանակութեան (1):

Գումարները պէտք է ղրկուին
Թանձախումբի Գանձապահ Պ. Զ. Զօ-
րայեանին.

4, Rue de Châteaueun
Paris

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԻՔԻԱ

Կ. պօլսի Հայերն Օրմանեան Ս.
Պատրիարքի պատրիարքական ընտ-
րութեան ինձամեակը տօներ են նոյ.

(1) Սոյն յանձնախումբը Մարտի 1-ին հայ
գաղթականութիւնն ալ հրաւիրած լինե-
լով հանգանակութեամբ մը մասնակցիլ
այս նուիրատուութեան, Արժ. Տ. Յով
հան Ա. քահանայ Մանգափուսին կիրակի
օր մատուցին մէջ այդ նկատմամբ յոր
գործք ժողովրդին:

Մեր կարծիքով, աւելի յարմար և ար-
դիւնաւոր կը լինի եթէ գաղթականու-
թեան ընդհանուր ժողովի մը ներկայաց-
ուի խնդիրը և հոն մանրամաս տեղեկու-
թիւններ արուել յետոյ խորհրդակցու-
թեամբ պարտուպատշաճ կարգադրու-
թիւն մը լինի այդ հանգանակութեան
ընդհանրական կերպարանք մը առնելու
և աւելի արդիւնաւոր դառնալու մասին:

ԽՄԲ. ԱՐՄ.

կան չեն կրնար հասկնալ, և ահա Սօնեա
Քօվալէսքի մը եկաւ. կըսէին թէ կինե-
րը չեն կրնար մեծ վէպեր գրել և ահա
Ճօրճ Էլիօթ ջրեց այս նախապաշարով.
Թէ անոնք գիտութեամբ մէջ ինքնուրոյն
գործ չեն կրնար ընել, և հիմա՝ Մատամ
Գիւռի գտաւ րատիումը (radium): Ա-
րիշ յամառ տեսութիւն մը դեռ կը մը
նար. որպէս թէ կինը ուրիշ ինչ ընդու-
նակութիւններ ալ ցոյց տայ, կարող չէ
մեծ ողբերգութիւն մը գրել: Ահա ահա՝
հիմա համեստ երիտասարդ Հարաւային
Գառօթիւնացի կին մը, ցարգ բոլորին ան-
ծանօթ, ողբերգութեանց հաւաքածոյ մը
գրած է, որ իրապէս ողբերգութիւն է հին

9/22ին. Զանազան գաւառների ա-
ռաջնորդարաններէն շնորհաւորական
հեռագիրներ եկեր են իրեն.

— Վանի Սալնապատի վանքի Հո-
գաբարձութիւնն իր պաշտօնավարու-
թեան դժուարութեան պատճառով
խմբովին հրաժարական ղրկեր է
Պատրիարքարան, իր հաշուեկշռի հետ
մէկտեղ:

— Կարինի Առաջնորդը թեմական
այցելութեան ելնելով, Քղի եւ ապա
Երզնկա գնացեր է:

— Երզնկայի Առաջնորդական փո-
խանորդ Արժ. Արտաւազդէ վրդ. թե-
մական այցելութեան ելնելով Գէմախ
գնացեր է ուրկէ կանցնի Գուրուչայ
և Բէֆահիլէ:

— Կ. պօլսի Ս. Թակոբայ Ազգ.
Որբանոցի աշակերտները Հրգայի
Շէրիֆի հանդէսին օրը Սուրբանին
մատուցուելու համար ուղերձ մը
պատրաստած էին. Ս. Պատրիարքն
այդ ուղերձ անձամբ պալատը տա-
րած լինելով, սուրբանը կարգացեր և
գոհ լինելով 100 օսմ. ոսկի (2300 ֆր. ի
չափ) նուէր ղրկեր է նոյն Որբանոցի
մատակարարութեան: (Զմոռնա՛նք
սակայն որ այդ որբեր իր անգթու-
թեան զոհերն են):

ՀԱՅԵՐ Ի ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Պուլկարի կրթական նախարա-
րութեան մէկ սնորհնութեան համե-
մատ, Պուլկարի հայ վարժարան-
ներին մէջ պաշտօնավարող հայ ու
սուցիչները պարտաւորուած էին
պուլկարական գիմնազիոններէ առ-
նուած վկայագիր մ'ունենալ: Այդ
կարգադրութիւն իր ժամանակին
Պատրիարքարան հաղորդուած էր
Ֆիլիպի թաղական Խորհուրդէն եւ
Ս. Պատրիարքն ալ գրաւորապէս դի-
մում ըրած էր Կ. պօլսի պուլկարա-
կան գործակատարին, յայտնելով թէ
հայ եկեղեցիների շրջափակին մէջ
գտնուող վարժարանները հայ լեզուի
և հայ կրօնի ուսուցման համար հոս-
տատուած են, նախակրթարանի ծը-
րագիր միայն ունին և ատենց շրջա-
նաւարտներ կրնան Պուլկարի երկ-
րորդական վարժարաններն երթալ
իրենց ուսում լրացնելու համար: Եւ
որովհետեւ Պուլկարի մէջ ըստ բա-
ւականին չկան գիմնազիոնի ընթացա-
ւարտ Հայ ուսուցիչներ, թոյլտուու-
թիւն խնդրած էր որ Պատրիարքա-
րանէն վկայեալ ուսուցիչներ, ինչպէս
մինչև ցարգ, դարձեալ պաշտօնավա-

րանագանները... Հոն կայ իրական ող-
բերգութիւն և խտացած զգացում):

***

Երկար պիտի ըլլար բոլոր քննադատ-
ներու գրածները հոս յառաջ բերել. մեզ
աւելի կը հետաքրքրէ նիւթը որ մեր ա-
ւանդական պատմութեան էն իմաստալից
չլնէր մին է: Արայ Գեղեցիկին պատմու-
թիւնը մեր մանկութեան օրերու սիրած
դասերէն մին եղած է: Մեր նախնի ա-
ւանդութիւնը կըսէ թէ Արան այնքան
գեղեցիկ էր, որ իր համբաւը հրապու-
րելով Եամիրամը, սա կուգէր ամուսնա-
նալ հայ թագաւորին հետ. իսկ Սրայ

րեն նոյն վարժարանների մէջ. Պուլ-
կարական գործակատարը պատաս-
խան ղրկեր է Ս. Պատրիարքին թէ
Պուլկարի կրթական նախարարու-
թիւնն այս անգամ բացառիկ թոյլ-
տուութիւն մ'ըրած է մէկ տարիի
համար միայն և այս պայմանաժամը
վերջնական կը նկատէ: Այս պատաս-
խան հաղորդուած է Կ. պօլսի պատ-
րիարքարանէն Պուլկարի հայ վար-
ժարանների հոգաբարձութիւններին,
իրենց բացատրութիւններ ստանալու
համար որ անոր համեմատ դիմում
լինի Պուլկարի իշխանապետու-
թեան:

— Սոֆիաի եկեղեցիին քահանա-
յացու տիրացու Թագաւոր Մ. Գա-
փազեան որ Կ. պօլսի գնացած էր,
ներկայացեր է կրօնական Ժողովին,
որ յետ քննութեան որոշեր է ար-
տօնել անոր ձեռնադրութիւնը և Գեր-
Գրիգորիս Արքեպ. Յովհաննէսեանի
յանձններ է կատարել այդ ձեռնադ-
րութիւն:

Գեղարուի

Վենետիկի Միսիթարեան Պատ.
Միաբանութիւնն այս տարի ալ հրա-
տարակեց իր Գեղարուի պատկերա-
զարդ հայաթերթը, որին ամէն ոք
կը սպասէր հետաքրքրութեամբ եւ
որ իբրև գեղարուեստական գործ մը
իր շքեղութեամբ կը գերազանցէ
նախորդները:

1904 թուականի Գեղարուի բովան-
դակութիւնն է հետեւեալը.

Երեւ. Հ. Ս. — Կը սպասեն (խըմ.
բագրական): Լեօ — Ա. Ահարոնեան:
Նոյնպէս Մեսրոպ — Քան հատ-
ուածներ Ֆրանսացի դանազան առա-
կախներէ քաղուած: Առաքելեան
Հ. — Ակնարկ Պարսկաստանի Հայերի
անցեալի վրայ: Զառափեան Միք. —
Թէհրանի ազգային վարժարանները:
Նախապետեան Ս. — Լուսնակարչու-
թեան դիւրին կերպ: Ճիւղիոյ Քան.
Պալաւեան — Անտոն Ռոդրա ժա-
մանակակից պատկերահան. (Թրգմ.
քաղուածօրէն Հ. Փիլիպպոս Եւտի-
կեան): Երեւ. Հ. Ս. — Սթեփէկ
(Ողբերգութիւն (կզգային): Եւտի-
կեան Հ. Փ. — Պտոյտ մը նախապետաց
մէջ. ճիւղացուեան Հ. Ն. — Յ. Սինան.
եան երաժիշտ և իր խումբը: Եւ-
տիկեան Հ. Փ. — Երկու խօսք մեր
քաղաքահաւաք ընթերցողաց: Վիկ-
տորիա Աղաւնդար «Լէքճէնտա»
(Թարգմ. Հ. Արսէն Ղազիկեան):

հաւատարմ իր կնոջ Նուարդի սէրին՝
նախընտրեց պատերազմի մէջ մեռնիլ քան
ամուսնանալ օտարուհի Եամիրամին հետ:

Բայց տիկին Տարկանին երեւակայու-
թիւնը նոր գոյն մը տուած է մեր ա-
ւանդութեան: Եամիրամը, Նինոսին խորթ
դուստրը, պատերազմի գաշտին վրայ կը
փրկէ ասորական բանակին պատիւը իր
արիւնթեամբ: Նինոս կորուցէ Եամիրամ
իր թագուհին ընել: Եամիրամ Նինոսը չի
սիրեր, բայց յանձն կառնէ, ի նկատի ու-
նենալով իր հայրենիքի շահերն ու իր
փառասիրութիւնը: Բայց պատերազմին
մէջ իր եղբայրն Արտիվան գերի ինկած է
հայերու ձեռքը, իսկ հայոց թագաւոր

ինչպէս կը ցուցնէ բովանդակութիւնը:
Թիւնը. Գեղարուին կը պարունակէ զո. բն.
նազան տեսակ հետաքրքրական յօդ. 5.
ուածներ: Բայց ատկէ աւելի հետա. հիւս-
քաբարձ և գրաւիչ է իր գեղար. անդ.
ուեստական մասը: Ընտիր թուով 6.
վրայ տպագրուած 100ի մօտիկ պատանդ
կերներ, որոնցմէ շատեր գունագեղութիւն
և մեծ վարպետների վրձինի արտադրութիւն
րութիւններէն ընդօրինակուած, կը
զարդարեն Գեղարուին և եւրոպական
ամէնէն շքեղ սալօններին մէջ պարների
ծանքով ի տես դրուելու արժանիքը
կընեն այս հանգէս որի շքեղ կողքը Մ.
միայն բաւական է իրեն նայողին ունա-
շադրութիւնը գրաւելու և հետաքրքրու-
րութեամբ թղթատել տալու: Նոր թղթի
տարիի եւ Ծնունդի այցելութիւնները
րին առթով շատ վայելուչ է որ անկէ մէկ գործ
հատ գտնուի հիւրասենեակներին մէջ հոգի
մանաւանդ որ ատոր հրատարակութեան
թեան արդիւնքը յատկացուած Սո-
Հայ ազգի խեղճ որբերին և որբուհի-
ներին:

Գինն է 10 ֆրանգ: Ստանալու հա-
մար դիմել

Imprimerie Arménienne
Ile de St. Lazare
(Italie) VENISE

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

(ԳԻՏԱԿԱՆ, ԲՈՇԿԱԿԱՆ ՈՒ
ՓՈՐՁԱՆԱԿԱՆ) — ՀՈՐԵՑԱՆԱԿԱՆ

Եւրամեայ հանդէսի միակ նպատակն
է.

1. — Կառել տգիտութեան դէմ
մատնանիլ անել այն անհատական
րիքներն՝ որոնք տգիտութեանն
ուժ գալիս են:

2. — Զանազան հիւանդութիւնն
րի մէջ՝ ժառանգականութեան նպ-
նակութիւնն ու ազդեցութիւնները
բացատրել ու լուսաբանել:

3. — Զանազան հիւանդութիւնն
րի սկզբնապատճառները մատնանիլ
անել ու պարզել:

4. — Անխոհեմ կենցաղավարութիւն
նէն և զանազան աննպատակ հանգ-
մանքներէն յառաջ եկած հիւանդու-
եղեղ:

(1) Փորձական հոգեբանութիւն, ինչպէս
psychologie expérimentale» այս գիւ ին-
տութիւնը վերացական հանգամանք չունի
նի. այս գիտութեան վճիռները՝ բնական
սական, մարդաբանական ու այլ գիտ-
կան ուսումնասիրութիւնների վրայ ճիւղ
նուած են: Այս հրաշալի գիտութիւնը
բացատրում է մեզի ուղեղային (հոգեկո-
ու ներառարին, ստամոքսի հիւանդու-
թիւնների տեսակները և այլն. . . .

Յուսկի որդին խոսքով գերի բռնու-
ասորիներէ: Եամիրամ կը համոզէ Նինոս
իր եղբայրն ազատելու համար, զանի վրայ օր-
խանակել խոսքովին հետ: Նինոս առ իշխ
րեսս համաձայնութիւն մը ցոյց կուտ
բայց գաղտնի կերպով կը հրաժայ
խոսքով մեռցնեն բանտին մէջ: Բան-
պաշտօնեայնեքը խոսքով փրկելու
մար ուրիշ անձ մը կըսպանեն անոր
խարէն, եւ հայ արքայորդին գաղ-
կերպով Եամիրամի գթասրտութեան
դիմէ, որու հետ սիրահարուած էր
տերազմին մէջ:

(Եամիրամի թագաւոր

անդամներ (1) տեսակները ցուցադր-
ված են պարզապես
5. - Անգլիական կարծուած մի քանի
հետազոտութիւններ մահաբեր հետե-
ր գեղարւեստները ցուցադրել ու պարզել
6. - Ընդհանրապէս, զանազան հի-
մնական հետազոտութիւններ պարզ նշաններն ու
գունաւորութիւնները մասնաւոր
արտադրանքներ
7. - Պարզօրէն թելադրել ֆիզի-
ոլոգիական ու հոգեկան հետազոտութիւն-
ները պարզ բնական պայմաններն ու միջոց-
արարները
Մի խօսքով, Եռամսեայ համալսարանի
պատմական և մասնաւոր նշաններն ու
հետազոտութիւնները՝ որոնցմով մարդ-
կան թիւնները արարած կարող է իր մարմինը (իր
անկէ միջոցաւորմանը) առողջ պահել ու իր
երկին մէջ հոգին (ուղեղը) մաքուր ու անվտանգ
տարակույտ պահել
Սոյն Եռամսեայ հանգէտին բա-
նազոտ գրուելու ցանկացողները
պէտք է դիմեն այս հասցեին.
GARABED-CALFAYAN
Poste-restante
Alexandrie (Egypte)
«Առողջապահութիւն» Եռամսեայ
հանգէտի ամէն մէկ համարը պիտի
բաղկացած լինի 64 էջերէ:
Առաջին թիւը պիտի լոյս տեսնէ
յունվարի 1 ին:
Հանգէտին բաժանորդագրին է Ե-
րկուսի համար տարեկան 10 ֆր.,
իսկ արտասահմանի համար 12 ֆր.
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ ԿԱՆԽԻՅ Է
ՅԲԱՆՈՐԴԱԳԻՆԸ ՄԻՋԳԵՊՈՒՆԸ
Կ. պօլսէն դեկտ. 1ին հեռագրաճ
նի Խարիզի «Դաւն» լրագրին.
Մարտէյէն եկող չոգենաւ մը ար-
դիւնեցաւ Տարտանէլի (Չանագ գա-
նի) առջև երբ իմացուեցաւ որ իր
տեսնելի մէջ կար 1000 քիւ պայ-
թուցիկ գնդակ որ Պաթում կը տար
էր անհատի մը յանձնուելու հա-
մար: Ռուսական և պարսկական դես-
պանները յայտարարեցին թէ իրենք
եղեկութիւն չունին այդ պիսի ա-
պարանք մը եղած լինելէն: Սուլթա-
նայ գլխի խնդրելով, և առևտրական դաշ-
տանք չազդելի համեմատ, ֆրանսական դես-
պանը հեռագրեց Տարտանէլի հիւ-
ստանին որ այդ պայթուցիկները
Տարտանէլ հանուին: Սուլթանը կա-
շախտեց որ ինք կը վճարէ արժէքը
հիւանդանոցը կը ստանայ ատոնքը:
Տեղիւ «Բըդի Մարսէյէն» օրա-
կոյնի ալ հետեւեալը հրատարակած
նորաբար օր.
Թանր միջադէպ մը պատահած է
զանի փայտ օրեր Տարտանէլի առջև: Մար-
տանէլի նաւահանգիստէն գնացող ֆրան-
սական չոգենաւ մը, Բաքէ ընկերու-
նէն Երևան «Իմէրէթի»ն, օսմանեան յու-
նիկներն մէջ 48 ժամ արգելուած մնա-
նալով իրեն և օսմանեան պաշտօնատարներէ
ն գաղտնի
(1) Ուղեղային, Թոքային, սրտի, ստա-
նի, աղիքային, — Մուկոսթիւն, մո-
սկոսթիւն, խեղաքարութիւն, ֆի-
զիկական ու հոգեկան հետազոտութիւն-
ներն են:

հսկողութեան տակ առնուելու է:
Ահաւասիկ այդ միջադէպի պատմու-
թիւնը ճիշտ այնպէս ինչպէս որ լսե-
ցինք անձամբ պատուարժան Տ. Բօլ
Բաքէի բերանէն:
«Իմէրէթի»ն որի նաւագետն է Տ.
Պուլ, նոյ. 23ին Մարտէյէն մեկնած
էր Կ. պօլս, Սամսոն, Պաթում եւ
Նովորոսիսք երթալու համար: 30ի
չափ ճամբորդ և 3000 տակառաչով
զանազան ապրանքներ կային մէջը:
Այդ ապրանքների մէջ կը գտնուէին
Գրէօզի փոքրիկ թնդանօթ մը և մի
քանի անտուկ փամփուշտ որոնք Պա-
թում պիտի հանուէին, Պարսկաստա-
նի Շահին զրկուելու համար:
Կերևի թէ օսմանեան իշխանու-
թիւնները տեղեկութիւն ստացած է-
ին որովհետև չոգենաւ Տարտանէլի
առջև հասածին պէս, սպայ մը մի
քանի ոստիկանական պաշտօնեայնե-
րով մէկտեղ չոգենաւ եկաւ եւ հրա-
մատար Պուլին յայտարարեց թէ իր
վեհապետ, սուլթանը, թող չտար այդ
չոգենաւին վստիկութիւն անցնելու և իր
ճամբան շարունակելու:
Հրամատար Պուլ սաստիկ զարմա-
նալով այսպիսի խիստ որոշման մը վը-
րայ, որին բացատրութիւն մը չէր
կրնար գտնել ինք, պատճառը հար-
ցուց:
— Շոգենաւին մէջ պատերազմա-
կան միջոց ունիք, ըսուեցաւ իրեն:
— Այո, պատասխանեց հրամատար
Պուլ. բայց այդ ուղիով իրենք որ
թնդանօթ մը եւ քանի մը անտուկ
փամփուշտ են, Պարսկաստանի Շահին
պիտի զրկուին:
Այդ պատասխանն բնաւ ազդեցու-
թիւն մը չունեցաւ թիւրք իշխանու-
թիւններին վրայ որոնք յամառեցան
և պնդեցին թէ չեն կրնար թողա-
րել չոգենաւին Տարտանէլէ անցնելուն:
Ասոր վրայ հրամատար Պուլ որո-
շեց միջադէպը հաղորդել ֆրանսա-
կան դեսպանատան: Ելաւ գնաց դես-
պան Տ. Գոնսդանին որ իսկոյն սուլ-
թանէն ունկնդրութիւն մը խնդրեց:
Սուլթանն անմիջապէս ընդունեց Տ.
Գոնսդանը. բայց անոր պնդումին եւ
ցոյց տուած փաստերին հակառակ
մերժեց գոհացում տալ «Շոգենաւը
կրնայ ճամբան շարունակել այն ատեն
միայն, ըսաւ սուլթանը, երբ Պարս-
կաստանի Շահին զրկուելիք թնդա-
նօթն ու փամփուշտի անտուկները ցա-
մաք իլնցունեն»: Եւ պէտք եղաւ այդ
ապրանքներ ցամաք իլնցունել ու
տիկանութեան հսկողութեան տակ:
Իբրեւ վերջաբանութիւն, «Իմէրէ-
թի»ն երկու ամբողջ օր արգելուած
կեցաւ Տարտանէլի առջև, չկրնալով
վաճառականական ոչ մէկ գործողու-
թիւն կատարել... և Պարսկաստանի
Շահն ալ տակաւին կը սպասէ իր ա-
պարած թնդանօթի զրկուելուն:
Տ. Գոնսդան այս միջադէպի մասին
անդեկութիւն տուաւ արտաքին գոր-
ծերի նախարար Տ. Տէլաւաթին. մի
շաղկապ մը որ, ինչպէս կը տեսնուի,
չատ սովորական բան մը չէ:
Իսկ չոգենաւին տէր Բաքէի ընկե-
րութիւնը 40,000 ֆրանգ ֆլանսի հա-

տուցում կը պահանջէ այժմ, 2 օր ու-
շացած լինելուն համար:
ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԹԻԻՐԿԻԱ
«Մշտնադար»ի Կ. պօլսի թղթա-
կիցը կը հեռագրէ որ լուրջ պատ-
ճառներ ունի հաւատալու թէ թիւրք
կառավարութիւնը զիջում ըրած է
Ատէնի ներքնագաւառի խնդրին նը-
կատմամբ և թէ Անգլիայի առաջար-
կութիւնն ընդունող իրատէ մը պիտի
հրատարակուի այս շաբաթ:
ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԱՒԴԱՆԻՍՏԱՆ
Գապուլէն հոկտ. 23ին ստացուած
լուրերին նայելով, Ռուսիա իրենց
զօրքեր կաւելցունեն Պիզարքի եւ
Պանտարի մէջ և Գոգահաի եզերք-
ներին վրայ: 4000 Ռուս կայ Գոգալ-
Սիւգի մէջ:
Հէրազի կառավարիչը կիմացունէ
թէ օգնական ուսու զօրքեր զրկուած
են Բէնճէ և Պալա-Միքալ եւ կը
պահանջէ որ 20,000 աւղան զօրք
զրկուի իրեն օգնութեան: Աւղանու-
տանի Էմիրն աճապարանքով ամրա-
ցունել կուտայ սահմանադիր մի քա-
նի կարևոր կէտերը:
ԹԻԻՐԿԻԱԷՆ ԼՈՒԻՐԵՐ
Գերման կառավարութիւնն որոշե-
ր է դեր-հիւպատոսութիւն մը հաստա-
տել Գոնեաի մէջ ուրկէ մինչև Էրէյլի
երկաթուղին սկսած է բանիլ այժմ:
Այդ պաշտօն պիտի յանձնուի Տօքթ.
Լոյթվէրի որ մի քանի ամսէ ի վեր
Գոնեա կը գտնուի արդէն:
— Ուրֆաի մէջ Ալմանացի միսիո-
նար Տ. Էքարի վրայ յարձակե-
ր ին վերջերս մի քանի թիւրք զօրքեր:
Ալմանական դեսպանն ազդու կերպով
բողոքեց Բ. Դրան եւ հատուցում
պահանջեց: Բ. Դրանը պաշտօնանկ ը-
րաւ հաղարապետը որ այդ յարձակ-
ման ներկայ գտնուած ու բան մը չէր
ըրած. իսկ յանցաւոր զօրքերը բան-
տարկել տուաւ և հրամայեց որ հա-
ղարապետին հետ մէկտեղ գառի հն.
թարկուին:
— Բ. Դրանը կրէտէի նկատմամբ
չըջաբերական գիր մը զրկե-
ր տասահմանի մէջ ունեցած դեսպան-
ներին:
— Կ. պօլսէն կը հաղորդեն թէ
Ժխախտի ղեկի գործարանի վար-
չութիւնը ծրարներ չինելու համար
մեքենայ մը բերել տուած լինելով,
գործաւորներն ոտքի ելան, ծանրա-
պէս վիրաւորեցին գործարանապետը
և յարձակեցան նաև ուրիշ գլխա-
ւորների վրայ որոնք մերժե-
ր գործաւորների վարձքն աւելցունելու
համար բարեխօսել: Երբ ոստիկա-
նութեան նախարարն իմացաւ այս,
յայտարարեց թէ գործադուլները
յեղափոխական շարժում լինելով,
պէտք է այդ գործաւորներ իբրև յե-
ղափոխական նկատել և անոր համե-
մատ զսպել և հրամայեց որ ձերբա-
կալուին ատոնք. հետևապէս 220 հո-

գի բանտերը նետուեցան: (Խեղճ
Թիւրքիա, ուր գործադուլն անգամ
յեղափոխութիւն կը համարուի և այս
ինչ կամ այն ինչ պայմանի տակ աշ-
խատել յանձն չառնելու անգամ ա-
զատութիւն չունին մարդիկ. ապա թէ
ոչ, իբրև քաղաքական յանցաւոր կը
պատժուին...)
ՄԱԿԵՆՈՆԻԱ
Կ. պօլսէն կը հաղորդեն Բարիզի
Դաւնին, դեկտ. 1ին. «Երեսուների չափ
յունական հրոսախումբեր սկսած են
Մակեդոնիայի մէջ մեծ ձանձրոյթ
պատճառել տեղական իշխանութիւն-
ներին: Մանաղլըն առնուած վեր-
ջին լուրերը կիմացունեն որ հարիւր
հոգիէ բաղկացած հրոսախումբ մը
երևցեր է Դրիշովոյի մէջ. ատոնք 10ի
չափ Պուլկարներ սպաններ և մեկնե-
ր են. թիւրք զօրքերը բնաւ հետա-
մուտ չեն եղած իրենց»:
— Սալոնիկէն կը հեռագրեն դեկտ.
1ին. «Դեկտ. 1ի կիրակի օր, Մա-
նասթըրի մօտիկ գիւղի մը մէջ, պուլ-
կար ընտանիք մը շատ մը անձեր
հրաւիրած էր նշանտուքի հանգէտի
առթով: Յանկարծ վանկէլի յոյն խմ-
բապետն իր խմբով հոն հասաւ և հը-
րաւիրեալներին վրայ զէնք պարպեց:
18 հոգի սպանուեցան որոնցմէ եր-
կուքը թիւրք էին. շատեր վիրաւոր-
ուեցան: Խումբն իր այդ շահատա-
կութենէ յետոյ հեռացաւ, առանց
բնաւ հալածուելու և անհանգիստ լի-
նելու:
«Եւրոպացի քաղաքային գործա-
կատարների ըսածին նայելով, Մակե-
դոնիայի մէջ հիմա տիրող անիշխանա-
կան վիճակն աւելի վրդովիչ է քան
թէ ապստամբութիւնը»:
— Սոֆիան կը հաղորդեն թէ
պուլկար կառավարութիւնը փափա-
քելով որ Մակեդոնիայի մէջ ունէ պա-
տահալանութեան համար զինուած
պատրաստ գտնուի թիւրքիայի դէմ,
գաղտնի ևստի մը մէջ խնդրեց Սոպ-
րանիէէն որ 50 միլիոն ֆրանքի մօտ
նոր վարկեր տրուին ցամաքային եւ
ծովային զինուորական պատրաստու-
թիւնների համար: Սոպրանիէն իր
սովորական հիւսթեմա և հայրենա-
սիրական զգացումով քուէարկեց
խնդրուած վարկերը: Անցած գարու-
նին 25 միլիոնի չափ վարկ մ'ալ տըր-
ուած էր. որով զօրաբանակին հա-
մար մէկ տարուան մէջ քուէարկուած
ծախքերի գումարը հասած է այժմ
ճիշտ 68 միլիոնի. ատոնց մեծագոյն
մասը հոգացուած է վերջին փոխա-
ռութեամբ:
Ներքին կազմակերպութիւնը կը
խորհի զէնք բաժնել Մակեդոնիայի
Պուլկարներին, զիրենք պաշտպանե-
լու համար մասնաւորապէս Յոյներին
դէմ, որոնք, ինչպէս կը պատմուի Սո-
ֆիայի մէջ, վերջերս Չէնէլի մէջ յար-
ձակե-
ր են պուլկար հարսնեւորների
խումբի մը վրայ և զանոնք ամէնքը
մէկէն սպաններ են:
Չանազան մեկնութիւններ կուտան
այս եղելութեան որ Պուլկարիայի

Յերտինանտ իշխանը Սոպրանիէի ու զերծն իրեն յանձնող պատուիրակու թեան պատասխանելով խօսած էա. «Ինչ մէջ բառ մը անգամ չարտասանեց Մակեդոնիաի մասին, թէն ու զերծն մէջ այս խնդրին ալ ակնարկութիւն կար»:

Օսմանեան նոր պատուիրակ Սաւրգ փաշան ունկնդրութեան ընդունուեցաւ Յերտինանտ իշխանէն որին ներկայացուց իր պաշտօնական թուղթերը իրեն եղած ընդունելութիւն իբրեւ նշան մը կը նկատուի թէ իշխանն ու կառավարութիւնը կը փափաքին պաշտօնական լաւագոյն յարաբերութիւններ մէջ գտնուիլ կ'աջուրի հետ:

ՌՈՒՍԻԱ

Ահաւասիկ Ձեմագլոսներ (նահանգային ժողով) պատուիրակներէն Բէ. զէրպուրկի մէջ գումարուած ընդհանուր ժողովին՝ որի մասին գրած ենք նախորդ թուով «Արտասահմանի լուրեր» վերնագրին տակ, տուած որոշումներն, որոնք հետեւեալ 10 յօդուածները ներկայացնող ծրագրով մը խմբագրուեցան Յարին մատուցուելու համար և որ հրատարակուած է Պէրլինի «Լոգալ Անցալըր» լրագրին մէջ:

1. Ռուս հասարակութեան և իր կառավարութեան միջև փոխադարձ կատարեալ վստահութիւն չէ մնացած ալ:

2. Ատոր առաջին պատճառն այս եղած է որ հասարակութիւնը միշտ հեռու պահուած է հանրային ներքին գործերէն:

3. Երկրորդ պատճառն ալ այս եղած է որ վարչական պաշտօնեայնների բռնապետութիւնը պատնէշ մը կանգնած է գերագոյն իշխանութեան եւ հասարակութեան մէջտեղ:

4. Արդ, Տէրութիւնը չկրնար զարգանալ եթէ ժողովուրդը չմասնակցի ներքին գործերին:

5. Պաշտօնեայնների քմահաճ բռնապետութիւնը մէջտեղէն վերցունելու համար՝ պէտք է որոշել նախ այն հիմնական սկզբունքներ որոնք մարդկային իրաւունքները կը կազմեն եւ օրէնքներ հաստատել անոնց դէմ որոնք այդ սկզբունքներ կը բռնաբարեն:

6. Հասարակութեան մտաւոր ոյժերի զարգացման թողատրելու համար՝ կարեւոր է մամուլի ազատութիւն, ժողովներ գումարելու եւ ընկերութիւններ կազմելու ազատութիւն տալ:

7. Բոլոր հպատակները պէտք է որ հաւասար իրաւունք ունենան օրէնքին առջև:

8. Նախաձեռնութեան (initiative) ոգին քաղաքական եւ տնտեսական կեանքի զարգացման պայմաններէ մին է:

9. Բայց չէ կարելի նախաձեռնութեան ոգին զարգացունել, մասնաւորապէս գիւղերին մէջ որոնց ներկայացուցիչներն ենք մենք, եթէ գիւղացիները չազատուին պաշտօնաւորների բռնապետութեան (bureaucratie)

լուծէն և վարչական քմահաճութեն իրեն տեղ կանոնաւոր ժողովրդական դատարաններ չհաստատուին:

10. Ռուս հասարակութեան կանոնաւոր զարգացումն ապահովելու համար՝ ժողովուրդների ներկայացուցիչները պէտք է որ մասնակցին կայսրութեան համար օրէնքներ դրուելուն և նախահաշուի (budget) պատրաստուելուն:

Տեսնենք թէ Յարին ինչ ընդունելութիւն պիտի ընէ Ձեմագլոսների պատուիրակների յայտնած վերոգրեալ փափաքներին. ազատութեան եւ միանգամայն Ռուսիաի յառաջդիմութեան բարեկամներն այդ կէտի վրայ աւելի դարձուցած են իրենց ուշադրութիւն, ռուսաճարձական պատեւրազմն ատոր հետ բաղդատմամբ երկրորդական բան մը համարելով: Ռուսիան ահագին ընդարձակ Տէրութիւն մ'է 120 միլիոն բնակիչներով: Մանչուրիան, կտոր մը հող, աւելի կամ պակաս է եղեր այդ ահագին ընդարձակութեամբ ռուսական երկրէն, մեծ արժէք մը չունենար. բայց այդ 120 միլիոն ժողովուրդի ապրելու եւ կառավարուելու դրութիւնն է որ աւելն բանէ առաջ և ամենէն աւելի որ չադրութիւն կը գրաւէ զի մեծ նշանակութիւն ունի Ռուսիան եթէ յաջողի կամ չյաջողի Մանչուրիան խիլ Չինացիների և Ճաբոնցիների ձեռքէն, ատով չէ որ աշխարհի համակրութիւնն իրեն վրայ պիտի աւելնայ կամ պակսի. բայց ազատ Ռուսիա մը անշուշտ աւելի կը գրաւէ թէ՛ Արեւելքի և թէ՛ Արեւմուտքի մէջամէն քաղաքակրթութեան և ազատասէր ժողովուրդների սէրն ու յարգանքը:

— Մոսկուաի մէջ 200ի չափ փաստաբաններ հաւաքուեցան զեկտ. 3ին, դատական բարենորոգման Ռուսիաի մէջ հրատարակուելուն 40րդ տարեդարձը տօնելու համար: Ետ մը ճառախօսներ ցոյց տուին թէ Տէրութիւնը պէտք է որ կատարէ դատական բարեփոխում պաշտօնավարութեան համար պահանջուած բարենորոգումները: Ժողովը հետեւեալ որոշումը տուաւ.

«Տէրութիւնն արմատական ընդհանուր բարենորոգումներ գործադրելով և ժողովուրդի ներկայացուցիչների դրութեան ընդունուելովն է որ կարելի կը լինի դատական կանոնաւոր վարչութիւն մը հաստատել»:

Փաստաբան Տ. Բրէշեվալսքի յանձնառաւ ժողովին այս որոշումը տեղեկացունել դատական և ներքին գործերի նախարարներին:

— Վարչաւիպէն կը հաղորդեն «Սլովո Բօլէսքի» լրագրին թէ Բոլոնիացիների չափաւոր կուսակցութեան չլիսակցներին և ռուս կառավարութեան միջև բանակցութիւններ սկըսուած են, ռուսահպատակ բոլոնիացի ժողովուրդի յայտնած փափաքներին մասամբ գոհացում տրուելու նպատակով:

Իբրեւ սկզբնաւորութիւն այդ բանակցութիւնների, ներքին գործերի նախարարութեան յիշատակագիր մը

զրկուեցաւ որ ռուսական Բոլոնիաի քաղաքներին համար մի քիչ ինքնավարութիւն կը խնդրէ եւ տնտեսական ու կրթական տեսակէտով անոնց ունեցած վիճակը կը ներկայացունէ:

Բոլոնիացիների ազնուականներէն պատուիրակութիւն մը, որոնց գլուխը կը գտնուի Ժօզէֆ Բօլօքի կոմսը, Սէն Բէդէրպուրկ գնացած է այժմ, ծարէն ունկնդրութիւն մը խնդրելու համար:

ՌՈՒՍԻԱԿԱՆ ԱՌՈՒՄՆԱԿԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԵՒ ՏԱՐՏԱՆԵԼԵՆ ԱՅՆՆԵՆԻ ԽՆԴԻՐԸ

Մուքէնի մօտ պատերազմը կը շարունակուի և մերթ Զաբոնցիները և մերթ Ռուսերը այս կամ այն կէտի վրայ փոքրիկ յաղթութիւններ կը տանին. բայց վճռական մեծ ճակատամարտի մը լուրեր չկան դեռ: Սրկու կողմէն ալ երկարատեւ տակաւին պատերազմը շարունակելու պատրաստութիւններ կը տեսնեն:

Ռուսիա 0/0ին 4ուկէս տոկոսով 500 միլիոն ռուբլի փոխառութիւն մ'ըրաւ գերմանական և հոլանտական դրամատուներէն, ստակին մեծ մասը Գերմանիա պիտի մնայ իբրեւ երաշխաւորութիւն մը բազմաթիւ մարտանաւերի շինութեան համար: Զաբոն ալ 0/0ին 6 տոկոսով 12 միլիոն անգլիական ոսկիի փոխառութիւն մ'ըրաւ Լոնտոնի և Ամերիկայի բանկերէն: Բորք Արթիւրի մինչև այժմ տակաւին առնուած չլինելը և Պալթիկ ծովի ռուսական շրջ նաւատորմի ճամբայ ելնելը պատճառ եղան որ Զաբոն այս անգամ աւելի ծանր տոկոս տալու ստիպուեցաւ փոխառութիւնը յաջողցնելու համար:

Ներկայ պատերազմի հետեւանքներէն մին ալ այս եղաւ որ Ռուսիաի ներքին կազմակերպութեան մէջ մտած թուրութիւններն և պաշտօնեայնների զեզունման շատերն երևան ելան որով վարչական դրութեան բարենորոգման պէտքն ամէն ժամանակէ աւելի զգալի դարձաւ: Ժողովուրդին կողմէն դժգոհութեան ձայներն սկսած են սաստկանալ: Մի քանի քաղաքների մէջ նոյն իսկ խռովութիւններ և անկարգութիւններ ծագած են պահեստի զօրքերին դէպի Մանչուրիա ճամբայ հանուելուն պատճառով: Ոմանք դիմադրած և չեն ուզած երթալ. ուրիշ խումբեր ալ գինետուները մտնելով խումած, կողոպտած ու դիմադրողներին վիրաւորած են:

Բորք Արթիւրը տակաւին չեն յաջողած առնել Զաբոնցիները, թէն ատոր համար շատ մեծ կորուստներ ունեցան: Դեկտ. 1ին յաջողք են, սաստիկ կռուէ մը յետոյ, գրաւել «203 մէդրի բլուր»ը որ կը տիրէ նաւահանգիստին վրայ զի կարելի է անկէ մինչև որոշեալ աստիճան մը ուժակոծել նոյն իսկ նաւահանգիստին մէջ գտնուող նաւերը:

Պալթիկ ծովի ռուսական նաւատորմը անվտանգ կը շարունակէ իր ճամբորդութիւն դէպի Մայրաքոյն—Արևելք: Սուէզի ջրանցէն անցաւ արդէն ուր մեծ զգուշութիւններ ձեռք առնուեցան անգլիական կառավարութեան կողմէն, Ռուսերին կասկած չներշնչուելու և անոնց դիւրագգաժութիւններ չդրուելու համար որ նոր միջադէպեր չծագին:

Բայց հիմա ռուս կառավարութիւնը կուզէ Սև Մովի իր նաւատորմին ալ զրկել Մայրաքոյն Արևելք. սակայն ինչպէս պիտի անցնի Տարտանէլի նեղուցէն քանի որ Բարիզի 1856ի միջազգային դաշնագրով այդ արգելուած է ռուսական մարտանաւերին: Թերեւս Սուէզնը մի կերպ

պով հաճի և թոյլատրէ. բայց Անգլիա պիտի հակառակի. արդէն անգլիական թերթերն սկսած են ատոր դէմ գրել:

ՄԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ

ՐԱՅՏԻԻ

«ԿԱՅԾԵՐ» հատոր առաջին, գին 5 շիլինգ

և

«ԿԱՅԾԵՐ» հատոր երկրորդ և վերջին (չիականտար) գինն է 7 շիլինգ:

«Կայծեր» ի. հատորի բաժանորդները պէտք է ուղարկեն մեզ գործադրերը, իրենց այժմեան հոգէն և մէկ շիլինգի նամակադրով ճանապարհածախսի համար: Իսկ րատիպ «Կայծերի» առաջին հատոր գնելու դէպքում, կը զիջուի այդ հանձնած մէկ շիլինգը:

Բաժնի վերջերս լոյս տեսած «Մուշէլ» — 8 շիլինգ, «Դաշիք-քէլ» — 8 շիլ, «Ոսկի լիքադաշ» — 3 շիլինգ և միւս գրքերը ցանկացողները տի ուղղակի գիմեն մեզ հետեւեալ հոգով. —

Mm RAFFI,
32, Richmond gardens,
Shepherd's bush,
London, W.
(England)

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիաի խմբագրատան մէջ խու կը գտնուին, ի միջի այլոց, հետեւեալ գիրքերը.

Արտուր Հայաստանի կամ իր, աղեկագիր Բալուայ, Քաղաքապետ Չարսանճազ, Ճապաղլուրի և ինչհայտ: Յաւելուած ըստ խորհրդի նաց ազգասիրաց «Խիզան գաւառներ» Աշխատասիրեաց Պօղոս Ծ. Վ. Նայ քանակաւ. 2,25 ֆրանկական

ՇԵՔՐԻԻ ՀԱՄԼԵՂԸ

Շէքրիի ՀԱՄԼԵՂԸ որ արեւմտաբան աշխարհաբար լեզուով հայերէն թարգմանած է քաջ անգլիագիր Տիար Գարեգին Յ. Փափազեան, ինչքանի է ստանալ նաև Արմենիաի խմբագրատունէն:

Տպագրուած է վիեննայի Միլիթանուանց տպարանը, մաքուր թղթի վրայ և ունի մեծ ության զիջումը 183+Ի. Գ. երես:

Գինն է 2 ֆրանգ և 50 սանթիմ

SETH. J. MESROVP. History the Armenians in India (From earliest times of the present day). 5 fr.

ՅՆՈՐԷ—ԻՄԱԳԻՐ

Մ. ԳՈՐԶԱՆԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԵԼ

Հայերէն տպարան Մ. Գորգանցի Le Gérant: François CARRIERE Marseille. — Imprimerie du Midi